

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-81>

УДК 349.6

Пархоменко А.Ю., Грицик О.А.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ, РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ ТА КАНАДІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Анотація. Стаття присвячена питанню правового регулювання здійснення полювання іноземними громадянами на території України. Авторами аналізується чинне законодавство України, яке стосується цього питання, зокрема, процедура надання спеціальних дозволів, встановлені обмеження та порядок здійснення полювання. Також у статті проаналізоване законодавство Республіки Білорусь та Канади, зокрема, порядок надання спеціальних дозволів, строк, на який видається такий дозвіл, документи, які має надавати іноземний мисливець та оплата за здійснення полювання, стосовно здійснення полювання іноземними громадянами на визначених територіях цих держав, де це питання врегульовано більш повно, аніж у законодавстві нашої держави.

Ключові слова: полювання іноземців, іноземні громадяни, мисливська зброя, мисливське господарство, мисливський туризм.

Parkhomenko Anna, Hrytsyk Oleksandr
Yaroslav Mydryi National Law University

LEGAL REGULATION OF HUNTING BY FOREIGN CITIZENS IN UKRAINE, THE REPUBLIC OF BELARUS AND CANADA: A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS

Summary. The article deals with results of investigation of the legal regulation of hunting of foreign citizens in the territory of Ukraine. The authors analyze the current legislation of Ukraine on this issue, in particular, the procedure for granting special permits, the restrictions and the procedure of hunting. The article also analyzes the legislation of the Republic of Belarus and Canada, in particular, the procedure for granting special permits, the period for which such permit is granted, the documents to be provided by a foreign hunter and payment for hunting. Regarding hunting by foreigners in the designated territories of these states, where this issue is more completely settled than in the law of our state. The urgency of the chosen topic is due to the fact that hunting of foreigners in Ukraine is quite common, however, in the current legislation of Ukraine there is no legal act that would stipulate the procedure of such hunting. It is create favorable conditions for the abuse of certain persons by their rights and the unregulated exploitation of natural resources. And, as a result, it can damage the animal and plant life of Ukraine as a whole. Currently, there is no detailed regulatory framework for hunting of foreign nationals in Ukraine. The authors substantiate the need for amendments to the current legislation of Ukraine, taking into account the experience of foreign countries in order to ensure the protection of wildlife. The purpose of this article is a systematic analysis of the legal framework, which is the basis for hunting of foreign citizens in the territory of Ukraine, as well as making proposals for changes and additions to the legislation of Ukraine in this field. In addition, an analysis of the main approaches of foreign countries in regulating this issue.

Keywords: hunting of foreigners, foreign citizens, hunting weapons, hunting economy, hunting tourism.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що полювання іноземців в Україні є досить поширеним явищем, однак, у чинному законодавстві України немає жодного нормативно-правового акта, який би закріплював порядок здійснення такого полювання. Це створює сприятливі умови для зловживання певними особами своїми правами та не нормованої експлуатації природних ресурсів. І, як наслідок, може зашкодити тваринному та рослинному світу України, вцілому.

Аналіз останніх досліджень. Тема не є популярною серед досліджень вітчизняних науковців-правників, тому праць не дуже багато, однак, у різний час питанням правового регулювання полювання займалися В. Мунтян, В. Шахов, М. Волік, П. Тихий, М. Черкашина, В. Овдієнко та ін.

Виокремлення невирішених раніше проблем. Наразі в Україні немає детального нормативно-правового регулювання здійснення полювання іноземними громадянами. Авторами у статті обґрунтовується необхідність внесення змін і доповнень до чинного законодавства Укра-

їни з урахуванням досвіду іноземних держав для забезпечення захисту тваринного світу.

Метою даного дослідження є системний аналіз нормативно-правової бази, яка є основою для здійснення полювання іноземними громадянами на території України, а також, внесення пропозицій щодо змін та доповнень до законодавства України у цій сфері. Крім того, аналіз основних підходів іноземних країн у регулюванні даного питання.

Виклад основного матеріалу. У статті 12 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» закріплене право іноземців полювати на території України: «Право на полювання в межах визначених для цього мисливських угідь мають громадяни України, які досягли 18-річного віку, іноземці, які одержали в установленому порядку дозвіл на добування мисливських тварин та інші документи, що засвідчують право на полювання». Стаття 13 Закону закріплює здійснення іноземцями цього права, однак, зовсім не деталізує та не конкретизує сам порядок. Відповідно до цієї статті: «Іноземці можуть здійснювати по-

лювання на території України відповідно до цього Закону. Документи на право полювання, видані відповідними органами інших держав, чинні на території України. Умови організації та здійснення полювання іноземцями, розмір плати за надані послуги і добути продукцію полювання визначаються відповідними договорами, що укладаються між іноземцями або юридичними особами, які організують для них полювання, та користувачами мисливських угідь» [1].

Отже, законодавець закріплює загальнодозвільний метод правового регулювання даного питання, бо не встановлює жодних вимог до договорів, які укладаються іноземцями з юридичними особами, які організують для них полювання. На думку автора, такий підхід не є правильним, адже задля забезпечення природоохоронної діяльності необхідно встановити певні правила, які будуть регулювати мисливську діяльність іноземців. Наприклад, затвердити Типовий договір організації полювання для іноземних громадян, якого наразі немає.

Умови організації та здійснення полювання іноземцями, розмір плати за надані послуги та добути продукцію полювання визначаються відповідними договорами, що укладаються між іноземцями або юридичними особами, які організують для них полювання, та користувачами мисливських угідь, проте невизначеним є порядок укладення договорів між іноземцями або юридичними особами, які організують для них полювання, та користувачами мисливських угідь. На яких підставах і згідно з якими міжнародними нормативно-правовими актами документи на право полювання, видані відповідними органами інших держав, чинні на території України [6].

Отже, гарантією виникнення права на полювання є отримання певного, передбаченого законодавством статусу особи (статус мисливця), якого повинна набути особа, яка бажає реалізувати надане їй право на полювання. Набувається статус мисливця шляхом здійснення суб'єктом певних юридичних дій, у результаті яких отримуються необхідні, закріплені законодавством, документи, що, у свою чергу, є гарантією виникнення у суб'єкта права на полювання [4].

Проаналізувавши останні проекти Закону України «Про мисливське господарство та полювання», доцільним буде зазначити, що хоча статті про здійснення полювання іноземцями й викладаються в трохи зміненій редакції або під іншою нумерацією, суттєвих змін та доповнень у проектах не пропонується [3].

До того, у 2017 році втратив чинність Наказ Державного комітету лісового господарства «Про затвердження правил організації та надання послуг іноземними мисливцями». Цей наказ визначав правила ввезення зброї та поведження з нею, порядок організації та підготовки угідь для прийняття іноземних мисливців, оформлення документів на організацію приймання іноземних мисливців та проведення мисливського туру, проведення такого туру та розрахунків за нього. Однак, варто зауважити, що й цей наказ мав певні прогалини.

На нашу думку, для вдосконалення правового регулювання треба звернути увагу на досвід ін-

ших країн. Одним із показових прикладів є законодавство Білорусі. Полювання іноземців регулюється Наказом президента Республіки Білорусь від 21 березня 2018 року № 112 «Об охоте и ведении охотничьего хозяйства». Це основний документ, який складає основу правового регулювання полювання іноземних громадян у Республіці Білорусь. Зокрема, глава 6 Наказу повністю присвячена цій темі, а глава 8 деталізує, коли право на полювання виникає і припиняється [2].

Відповідно до п. 109 Наказу, іноземні громадяни при проведенні полювання повинні при собі мати:

1. документ, що засвідчує їх право на полювання в державі їх звичайного місця проживання;

2. висновок (дозвільний документ) або його копію при полюванні з особистим зброєю або дозвіл на носіння мисливської зброї та бойових припасів до неї, отриманих у тимчасове користування на час полювання, у користувача мисливських угідь у порядку, встановленому Міністерством лісового господарства та Міністерством внутрішніх справ, при полюванні з їх використанням;

3. реєстраційні документи на мисливських собак і (або) ловчих птахів, видані в державі звичайного місця проживання іноземного громадянина, при полюванні з використанням мисливських собак і (або) ловчих птахів, що належать іноземному громадянину.

Також у пункті 50 Наказу встановлена чітка вимога щодо отримання мисливської путівки, де встановлюється норма видобутку тварин. Мисливські тварини нормованих видів, здобуті за дозволами на їх видобуток, виданими понад план вилучення цих тварин, крім випадків, зазначених у частині другій цього пункту, вважаються добутими без належного на те дозволу.

Встановлену законодавством відповідальність за видобуток цих тварин, в тому числі відшкодування заподіяної навколишньому середовищу шкоди та вартості незаконно видобутого мисливського тварини, несе користувач мисливських угідь, що видав дозвіл на добування мисливських тварин понад план їх вилучення [2].

Варто зауважити, що Наказ набув чинності зовсім нещодавно, і значно спростив процедуру реєстрації мисливської зброї іноземними мисливцями, які перетинають державний кордон Білорусі. Іноземець, який ввозить мисливську зброю та боеприпаси до Білорусі, повинен пройти прикордонний контроль і отримати відповідні документи.

Кардинально інша ситуація з полюванням іноземців склалася в Канаді. Там немає взагалі єдиного нормативно-правового регулювання полювання іноземців, яке б поширювалося на всю територію країни. Кожна провінція своїм місцевим законодавством встановлює порядок здійснення полювання іноземцями. Встановлюються власні правила щодо полювання на канадців, які проживають в інших провінціях або нерезидентах Канади. Часто є гіді, які пропонують свої послуги щодо супроводження людей, які приїжджають у провінцію для полювання [7].

Цікавою особливістю є те, що, наприклад, у Саскачевані створена автоматизована система ліцензії на полювання та риболовлю (HAL). Ліцензії доступні в Інтернеті в будь-який час, через

приватних емітентів, Міністерство охорони навколишнього природного середовища та окремі провінційні паркові офіси [8].

Нерезиденти можуть полювати на лося, білохвостого оленя та чорного ведмедя. Відвідувачі Канади повинні пред'явити дійсну ідентифікацію при в'їзді в країну. Для жителів США Канадське агентство прикордонних служб рекомендує закордонний паспорт, оскільки це єдиний надійний і загальновизнаний документ у подорожі для посвідчення особи з метою міжнародних подорожей. Уся зброя, включаючи вогнепальну зброю, булаву, сльозогінний газ та перцевий спреї, повинна бути задекларована митниці після прибуття. Відвідувачі, яким не менше 18 років, можуть імпортувати звичайні гвинтівки та рушниця для полювання, спортивного використання, змагань, руху транзитом або для захисту від дикої природи у віддалених районах (крім національних парків). Ввезення дозволено за умови задоволення митницею обставин імпорту. Відповідно до законодавства Канади, відвідувачам заборонено

ввозити вогнепальну зброю та захисні спреї для особистого захисту. Крім того, усі мисливці, які не досягли 18-річного віку, повинні мати ліцензію на неповнолітню вогнепальну зброю. Такі ліцензії видає Канадський центр вогнепальної зброї.

Висновки. На нашу думку законодавство Білорусі досить вичерпно конкретизує, яким чином іноземні громадяни можуть здійснювати полювання на території країни. Це формує екологічний імідж держави на міжнародній арені та є привабливим для самих мисливців, які приносять прибуток державі. До того ж, встановлені обмеження, які допомагають зберегти природу від нанесення шкоди. Інша ситуація в Канаді, там немає єдиного правового регулювання полювання іноземців, однак, кожна провінція окремо в своєму законодавстві визначає порядок такого полювання. Враховуючи досвід зарубіжних країн, Україні необхідно внести зміни до національного законодавства задля того, щоб більш повно та чітко визначити порядок здійснення полювання іноземними мисливцями в нашій державі.

Список літератури:

1. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» від 22.02.2000 № 1478-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1478-14> (дата звернення: 14.11.2019).
2. Указ президента Республіки Беларусь «Об охоте и ведении охотничьего хозяйства» от 21 марта 2019 года № 112. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4702&skl=9 (дата звернення: 20.11.2019).
3. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо мисливського господарства та полювання № 4702 від 20.05.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4702&skl=9 (дата звернення: 14.11.2019).
4. Волік М.П. Правове регулювання полювання в Україні (на матеріалах південного регіону України) : авто-реф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 1997. 22 с.
5. Овдієнко В.В. Правове регулювання мисливства в Україні : монографія. Харків : ТОВ «Обері», 2018. 200 с.
6. Черкашина М.К. Юридичні гарантії права на полювання (2009). URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/15770/45-Cherkashyna.pdf?sequence=1> (дата звернення: 14.11.2019).
7. Hunting Resources from the Saskatchewan Ministry of Environment (2019). URL: <https://www.tourismsaskatchewan.com/things-to-do/hunting/hunting-rules-and-regulations> (дата звернення: 20.11.2019)
8. Saskatchewan Hunters' and Trappers' Guide (2019). URL: saskatchewan.ca/hunting (дата звернення: 20.11.2019).

References:

1. Zakon Ukrainy «Pro myslyvske hospodarstvo ta poliuvannia» (2000). [About hunting]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1478-14> (accessed 14 November 2019).
2. Ukaz prezidenta Respubliki Belarus' «Ob okhote i vedenii okhotnich'ego khozyaystva» (2019). Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4702&skl=9 (accessed 20 November 2019)
3. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakyx zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo myslyvskoho hospodarstva ta poliuvannia (2016). Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4702&skl=9 (accessed 14 November 2019).
4. Volik, M.P. (1997). Pravove rehulyuvannya polyuvannya v Ukrayini [Legal regulation of hunting in Ukraine] (PhD Thesis). Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I.I. Mechnykova.
5. Ovdienko, V.V. (2018). Pravove rehulyuvannya myslyvstva v Ukrayini: monohrafiya [Legal revaluation of hunting in Ukraine: a monograph]. Kharkiv: TOV «Oberih», 200 s.
6. Cherkashyna, M.K. (2009). Yurydychni harantii prava na poliuvannia [Legal guarantees of the right to hunt]. *Pidpriemstvo, hospodarstvo i pravo* [Enterprise, economy and law] (electronic journal), vol. 10, no. 166, pp. 171–174. Available at: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15259/1/Cherkashyna_171-174.pdf (accessed 15 November 2019).
7. Hunting Resources from the Saskatchewan Ministry of Environment (2019). Available at: <https://www.tourismsaskatchewan.com/things-to-do/hunting/hunting-rules-and-regulations> (accessed 15 November 2019).
8. Saskatchewan Hunters' and Trappers' Guide (2019). Available at: saskatchewan.ca/hunting (accessed 15 November 2019).